

**REPUBLICA MOLDOVA
CONSILIUL DE INTEGRITATE**

PROCES – VERBAL NR. 18

**al Ședinței de lucru comune a Consiliului de Integritate și reprezentanții ONG în
domeniul anticorupție Expert Forum din România**

13 septembrie 2022, ora 09.00

Locul desfășurării ședinței: Sala de protocol, Hotel Minerva, str. General Gheorghe
Manu, nr. 2-4, București.

Prezidează: Dl Vitale PALEGA

Prezenți 7 membri ai Consiliului de Integritate (CI) din 8 membri desemnați:

- 1. Dna Mariana TIMOTIN**
- 2. Dna Tatiana TABUNCIC**
- 3. Dl Ion BOTNARENCO**
- 4. Dna Svetlana BALMUȘ**
- 5. Dl Danu DOGOTARI**
- 6. Dl Alexandru COICA**

Participă: Dna Olga CRIVOLIUBIC, reprezentant al Proiectului „Consolidarea
Statului de Drept și Mecanismelor Anticorupție în Republica Moldova” implementat
de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ);

Dna Laura ȘTEFAN, expert anticorupție Expert Forum din București, România;

Dna Cezara Grama, expert anticorupție Expert Forum din București, România;

Dl Codru VRABIE, fost membru al Consiliului Național de Integritate (CNI) din
partea societății civile din București, România.

Lucrări de secretariat și protocol:

Dna Veronica CARABUT, specialist principal în Direcția resurse umane și
documentare a Autorității Naționale de Integritate (ANI);

Dl Iurie CERNEAVSCHI, specialist principal al Direcției juridice a ANI.

ORDINEA DE ZI APROBATĂ

1. Cuvânt de prezentare: privire instituțională generală, priorități, realizări înregistrate, dificultățile întâmpinate, precum și aspectele problematice existente în activitatea Consiliului de Integritate din Republica Moldova

Raportor: Vitalie PALEGA (3 min.).

Fiecare membru al Consiliului de Integritate (3 min.)

2. Sesiune de întrebări pe domenii de interes comun:

- 1) Planificarea, inclusiv strategică a activității ANI și a CNI. Raportarea activității.
- 2) Actele Consiliului și puterea decizională a hotărârilor CNI, mai ales în raport cu ANI.
- 3) Organizarea și desfășurarea ședințelor Consiliului Național de Integritate. Ședințe ordinare, extraordinare (Secretariatul Consiliului: componența, susținerea și asigurarea activității CNI, suportul instituțional primit de către CNI).
- 4) Cooperarea Consiliului Național de Integritate cu Agenția Națională de Integritate.
- 5) Modalitatea de selecție și de numire în funcție a președintelui și a secretarului general al Agenției Naționale de Integritate.
- 6) Accesul membrilor Consiliului Național de Integritate la resursele informaționale de stat.
- 7) Efectuarea de către Consiliul Național de Integritate a controlului averilor și al intereselor personale, constatarea încălcării regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor de către președintele și secretarul general al Agenției, precum și de către inspectorii de integritate, aspecte practice.
- 8) Primirea și distribuirea sesizărilor pe domeniile de integritate (manuală, automatizată, aleatorie, la indicație?). Autosesizarea ANI pentru efectuarea controalelor. Sancțiunile aplicate de către Agenția Națională de Integritate. Contestarea actelor inspectorilor de integritate, proceduri, încasări incontestabile (din sancțiuni).
- 9) Interacțiunea Agenției Naționale de Integritate și a Consiliului Național de Integritate cu autoritățile publice, societatea civilă, organismele de monitorizare, precum și cu presa.
- 10) Practici și istorii de succes ce se consideră, că merită a fi împărtășite și pot fi recomandate pentru a fi preluate și implementate de Consiliul de Integritate din Republica Moldova.

Desfășurarea Sedintei

DI Vitalie PALEGA face o scurtă prezentare a membrilor CI prezenți în ședință și explică că, scopul vizitei CI în România este familiarizarea acestuia cu activitatea Agenției Naționale de Integritate și Consiliului Național de Integritate. La fel, comunică că, întrevvederea cu Expert Forum are o importanță deosebită deoarece asemenea organisme anticorupție din RM monitorizează activitatea CI și în acest sens solicită reprezentanților anticorupție să se expună asupra interacțiunii ANI din RO și CNI cu societatea civilă.

Dna Laura ȘTEFAN explică că, a fost implicată în elaborarea Legii nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate. Rolul CNI în arhitectura instituțională a Agenției este de a seta obiectivele de performanță pentru Agenție, pe de o parte. Pe de altă parte compoziția CNI care este similară cu cea din RM, încearcă să asculte și agenții publici care sunt verificați de ANI din RO, sarcina fiind una pur administrativă: de verificare și de sancționare prin intermediul instanțelor de judecată a diverselor nereguli pe care le constată. La momentul înființării ANI din RO, practica instituțională era cvasinecunoscută în România și condiția esențială pentru care Guvernul din RO să fie de acord cu promovarea Legii în Parlament a fost să existe un fel de „board” al Agenției compus din cei care sunt verificați, pentru că exista o neîncredere majoră în felul în care va funcționa ANI. În perioada 2005 declarațiile de avere în România arătau ca un formular sociologic și anume personale cu milioane erau în aceeași categorie cu unii care aveau, spre ex-lu, 11 mii de euro. Au fost mai multe solicitări de la UE pentru preaderarea României la UE și anume, să fie făcute declarații de avere cu informații veridice, să fie publice și să fie introdusă declarația de interese personale, care a fost introdusă prin anul 2004.

DI Codru VRABIE explică că, un lucru important era că mecanismul de control avea nevoie să fie separat de politic, autonom și să aibă capacitatea instituțională legală să verifice în egală măsură parlamentari, miniștri și judecători cu ideea că, dacă pot fi ei verificați, atunci se poate verifica și celelalte categorii de subiecți.

Dna Laura ȘTEFAN menționează despre situația dinaintea formării ANI care nu avea tangență nici cu societatea civilă nici cu Consiliul nici cu alte Agenții de sine stătătoare. Inițial, declarațiile de avere erau secrete, se țineau la birou sub lacăt, introduse prin Legea nr. 115 din 1996 exact înainte de alegerile parlamentare și locale din 1996 și a fost primul an în care birourile electorale cuprindeau judecători delegați pentru a se asigura pe partea de legalitate dar și neutralitatea politică. Majoritatea parlamentară de atunci a introdus declarațiile de avere cu scopul de a

putea disciplina judecătorii care numărau voturi. Verificarea declarațiilor de avere se efectua în felul următor: decizia aparținea procurorului general pe lângă Curțile de Apel, care putea demara procedura de control fie din proprie inițiativă, fie la sesizarea unei persoane care putea demonstra că cele declarate oficial în declarația de avere nu este adevărat. Ulterior, s-a înființat Agenția și când au fost depuse primele declarații de avere din 2005 care au fost făcute publice, politicienii au luat decizia de a declara adevărul despre bunurile pe care le dețin sau a minți susținând că sunt săraci și cinstiți. Politicienii din perioada 2004 au declarat mincinos și ulterior aceasta a generat o problemă, când în declarațiile următoare trebuiau să-și justifice banii. La fel, menționează că, declarațiile de avere în România nu au evoluat, au rămas aceleași din anul 2005, însă în RM au evaluat, a fost introdus beneficiarul efectiv, valoarea reală a bunului, relații de rudenie, concubin/concubină. De fapt, România era foarte departe de orice mecanism de control și societatea se întreba cu ce se va ocupa ANI-ul. Consideră că, rolul CNI este unul foarte important pentru instituțiile anticorupție și relația dintre ANI și CNI nu este una deloc ușoară.

DI Codru VRABIE explică că, rolul CNI este de a face acțiuni în beneficiul ANI, dar în egală măsură, CNI să apere ANI atunci când ea este atacată în mod nejustificat. Spre exemplu comunică că, pe perioada deținerii mandatului de membru al CNI, a avut situația când a expirat termenul registrului pentru înregistrarea declarațiilor de avere. Membrii CNI au fost nevoiți să adopte un proiect de Recomandare înspre Guvern privind aprobarea registrului, cu modelul în anexă. Registrul dat era foarte important deoarece dacă nu erau înregistrate declarațiile de avere, instanța le considera nule pentru că nu erau înregistrate legal. CNI neavând inițiativă legislativă a obținut adoptarea modelului de registru pentru înregistrarea declarațiilor de avere.

Dna Laura ȘTEFAN este de părerea că CI nu trebuie să intre în esența operațională a ANI-ului și fără implicarea pe dosarele de control.

DI Danu DOGOTARI, în contextul atribuțiilor CI din Republica Moldova și anume cea de verificare a declarațiilor de avere și interese personale a președintelui și vicepreședintelui ANI, precum și a inspectorilor de integritate, se interesează despre colaborarea între CNI și ANI și cine anume verifică aceste declarații.

DI Codru VRABIE răspunde că, CNI avea o Comisie specială formată din membrii CNI pentru această atribuție și suplimentar era delegat din 6 în 6 luni un inspector de integritate din interiorul ANI, astfel încât nu membrii CNI să acceseze bazele de date ci acel inspector de integritate, care în acea perioadă nu are nici o altă atribuție de serviciu pe partea de inspecție.

Dna Laura ȘTEFAN face o precizare referitor la verificarea declarațiilor de avere și interese personale și anume că, ANI-ul din România nu are obligația de a verifica procentajul anual de declarații pe care îl are ANI-ul din Moldova. În România verificarea pornește de la notificare sau la sesizare. Acest fapt este valabil și

pentru verificarea declarațiilor de avere și interese personale ale președintelui și vicepreședintelui ANI, precum și a inspectorilor de integritate și numai dacă sunt suspiciuni sau poate fi inițiată verificarea din oficiu de către președintele ANI. La fel, precizează că, ANI nu verifică declarația de avere și interese personale ci averea.

DI Codru VRABIE explică că, au existat și situații de declarații false pe partea de datorii pentru că au existat declarațiile de avere dinainte care vorbeau numai despre activul patrimonial și nimic despre pasivul patrimonial.

DI Iurie CERNEAVSCHI se interesează dacă în RO există un mecanism de control asupra inspectorilor de integritate în ceea ce privește îndeplinirea corespunzătoare a atribuțiilor de serviciu.

DI Codru VRABIE consideră că, cel mai efectiv ar fi ca să fie efectuată evaluarea internă a inspectorilor de către președintele ANI. CNI are capacitatea de comunica președintelui despre suspiciunile apărute în legătură cu inspectorii de integritate cu Recomandarea creării mecanismelor de evaluare sau instruire a acestor inspectorii. Aduce exemplul că, dacă în decurs de 6 luni sau 1 an președintele ANI nu a întreprins nimic, CNI este în drept să sesizeze Senatul României cu propunerea de revocare a președintelui ANI. De asemenea, CNI sesizează Senatul despre revocarea președintelui ANI în cazul în care acesta nu prezintă Strategia de dezvoltare instituțională și nu a respectat Hotărârile sau Recomandările CNI.

S-A HOTĂRÂT:

1. De a studia de detaliu informațiile acumulate, în eventualitatea implementării bunelor practici și a experienței relevante în materie, reieșind din dispozițiile legale aplicabile în Republica Moldova.

Ședința CI din 13 septembrie 2022, se declară închisă.

Președinte al ședinței

Digitally signed by Palega Vitalie
Date: 2022.09.22 08:04:10 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Vitalie PALEGA

A protocolat

Veronica CARABUT